

Bohoslužba za krajinu na Sedleckých skalách 22.5.2010, kázání Jiřího Nečase

*Nebesa vypravují slávu Boha silného, a dílo rukou jeho obloha zvěstuje. (Ž 19,2)
Hospodinova je země se vším, co je na ní, celý svět i s jeho obyvateli. (Ž 24,1)*

Hospodin Bůh vysázal v Edenu na východě zahradu a do ní postavil člověka, jehož zformoval. Hospodin Bůh nechal ze země vyrůst všelijaké stromy lákavé na pohled a dobré k jídlu, včetně stromu života uprostřed zahrady a stromu poznání dobra i zla. Z Edenu vycházela řeka, aby zavlažovala zahradu, a odtud se rozdělovala do čtyř hlavních toků. První se jmenuje Píšon. Obtéká celou zemi Chavílu, kde je zlato, a zlato té země je výborné. Je tam i vonná pryskyřice bdelium a kámen onyx. Druhá řeka se jmenuje Gíchon; ta obtéká celou zemi Habeš. Třetí řeka se jmenuje Tigris a teče na východ od Asýrie. A čtvrtá řeka je Eufrat. Hospodin Bůh tedy vzal člověka a usadil ho do zahrady Eden, aby ji obdělával a střežil. Hospodin Bůh člověku přikázal: "Z každého stromu v zahradě můžeš svobodně jíst, kromě stromu poznání dobra i zla. Z toho nejz, neboť v den, kdy bys z něj jedl, jistě zemřeš." (Gn 2,8-17)

Tedy Šalomoun dostal slovo Hospodinovo: "Pokud jde o chrám, který stavíš: Budeš-li dodržovat mé zákony, vykonávat mé úsudky a věrně plnit mé příkazy, potvrdím ti slovo, které jsem dal tvému otci Davidovi. Budu přebývat uprostřed synů Izraele a svůj lid Izrael nikdy neopustím." Když Šalomoun dokončil stavbu chrámu, obložil zdi chrámu zevnitř cedrovými deskami - od podlahy až ke stropu obložil vnitřek chrámu dřevem. Podlahu chrámu pak vyložil cypřišovými deskami. Ve vzdálenosti 20 loktů od zadní strany chrámu postavil od podlahy ke stěnám přepážku z cedrových desek a postavil uvnitř chrámu svatostánek pro nejsvětější svatyni. Přední část chrámu, totiž chrámová loď, tedy měřila 40 loktů. Na vnitřním cedrovém obložení chrámu byla vyřezávaná poupata a rozvité květy - vše bylo z cedru; kámen nebylo vidět. V nejvnitřnější části chrámu Šalomoun zřídil svatostánek pro umístění Truhly Hospodinovy smlouvy. Tento 20 loktů dlouhý, 20 loktů široký a 20 loktů vysoký svatostánek pokryl ryzím zlatem, kterým pokryl také cedrový oltář před ním. Šalomoun pokryl celý vnitřek chrámu ryzím zlatem. Také svatostánek pokryl zlatem a natáhl před ním zlaté řetězy. Celý chrám byl tedy úplně pokryt zlatem a stejně tak byl zlatem pokryt i celý oltář před svatostánkem. (1.Kr 6)

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni. Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi do dědictví. Blahoslavení ti, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni. Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uvidí Boha. Blahoslavení ti, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni Božími syny. (Mt 5,3-9)

Text z Geneze nás vede do krásné, zřejmě veliké území zahrnující zahrady Eden. A snad leckoho napadne, že možná spíše než o zahradě by se zde dalo mluvit o krajině. Oprávněnost tohoto dojmu potvrzuje i vymezení pojmu krajina ve Wikipedii: "*Krajina je odborný geografický a ekologický pojem, který vědeckým způsobem popisuje vybranou část zemského povrchu s typickou kombinací přírodních a kulturních prvků a charakteristickou scénérií. K základním složkám krajiny patří reliéf, půda, vodstvo, klima, vegetační pokryv, zvířena a člověk. Jako přírodní krajina se nazývá území nedotčené lidskou činností, v němž dominují přirozené prvky, takových oblastí však na Zemi zbývá velmi málo. V současnosti převládá kulturní krajina vzniklá přetvořením původní přírodní krajiny činností člověka.*" Ani ta lidská činnost v Edenu nechybí. "*Hospodin Bůh tedy vzal člověka a usadil ho do zahrady Eden, aby ji obdělával a střežil.*" (Gn 2,15)

Bůh je nejvyšší tvůrce a Pán. Člověk - součást stvoření, avšak nikoli pasivní. My lidé smíme a máme se na tvoření podílet. Obraz krajiny Eden z biblické zprávy o stvoření to dokládá. Člověku je dána role spolutvůrce. Člověk má ve stvoření aktivní úlohu. Ale to hlavní, nejdůležitější dělá Bůh. On je Stvořitel.

První kniha královská hovoří o králi Šalomounovi jako o staviteli jeruzalémského chrámu. Šlo o velkolepé dílo. Na jeho stavbě a výzdobě se podílela spousta lidí nejrozmanitějších profesí. Chrám byl svědectvím o Boží moci a slávě. Jeho nádhera měla orientovat lidská nitra k Bohu, k nejvyššímu dobru. Krása, estetično souvisejí s mimorozumovou, citovou složkou osobnosti. Na začátku bohoslužby jsme slyšeli slova z 19. žalmu. Ta nás uvádějí do ještě krásnějšího a velkolepějšího chrámu, jehož klenba převyšuje klenby všech lidskou rukou postavených chrámů. Je to chrám, v němž se právě nacházíme, majíce vysoko nad sebou samu nebeskou klenbu. Není to chrám postavený lidmi, nicméně lidmi dotvářený. Jeho krásu měl na mysli jeden z prvních ochránců přírody John Muir, když napsal: "*Je třeba usilovat o krásu jako o chléb, zde jako kdekoliv.*" Díváme-li se kolem sebe, uvědomíme si, že k vzhledu tohoto velkolepého, do lidskou rukou postavených stěn nesevěřeného chrámu člověk v nemalé míře přispívá. Může jít o příspěvek pozitivní, o skutečnou výzdobu Hospodinova přírodního chrámu, ale může jít i o porušení a zkázu.

V naší zemi je mnoho krásných míst. Na jednom z nich se teď nacházíme. Krása krajiny je častokrát ve velkém ohrožení. Developeři přicházejí s "racionálními" argumenty, že na přírodní krásy bohatý pěkně zvlněný kus země s loukami, políčky, remízky, mokřady a jezírky není využitý, a tak musí být nahrazen luxusními vilami či hypermarkety a skladovacími halami, protože to povede k "vytváření peněz" či k vytváření zisku. Ve své zaslepenosti penězi, které se jim z prostředku staly cílem, vůbec nemyslí na to, že je možný i jiný zisk než finanční, že jsou hodnoty, které nelze vyjádřit penězi. A krajina takovou hodnotou je. Je pozoruhodná tím, že tam k Stvořitelovu dílu přispěl a může nadále přispívat i člověk. Člověk se podílí na vytváření krajiny. Dělá tak jako služebník Boha Nejvyššího, Hospodina, Stvořitele nebe i země? Či jako služebník Antikrista, Božího odpůrce, svůdce, vystupujícího dnes nejčastěji ve formě Mamony - peněz, peněžních toků či cenou vyjádřitelného materiálního bohatství? Vydělování se z přírody a násilnický vztah k ní ničí lidská nitra. Již zmíněný John Muir píše: *"Naše izolace od přírody brání rozvoji Božího obrazu v nás. ... Když zneužíváme Zemi, Kristus trpí."*

Podle prvních stránek Bible by měl člověk být Božím spolupracovníkem. Na začátku 24. žalmu čteme *"Hospodinova je země se vším, co je na ní, svět i ti, kdo na něm sídlí."* Tedy Země, a můžeme říci vše, co existuje, je a zůstává Božím vlastnictvím. Bůh Stvořitel je stále při díle a člověk k němu může pozitivně přispívat - a tím svou úlohu plnit; může je však i kazit a ničit - a tím se své úloze zpronevňovat. Kde však je hranice mezi pozitivním a negativním přispěním? Na čem to záleží?

Schopnost vnímat krásu patří k lidství, můžeme se na ni dívat jako na Boží dar člověku. Tato skutečnost se uplatnila i při návrhu a realizaci Šalomounova chrámu a je důležitá i při tvorbě toho úžasného chrámu, v němž jsme se dnes sešli, abychom vyjádřili naše díky a zároveň si společně uvědomovali odpovědnost, kterou za něj máme. I když krásu nemůžeme exaktně vyjádřit, přesto je něčím, co reálně existuje, co však přesahuje rozum a souvisí s citlivostí, s lidským nitrem, s tou částí osobnosti, která je v Písmu a v poesii nazývána srdcem. Spolupráce s Bohem ovšem znamená vykročit za hranice strohé racionálnosti, vyžaduje jakési pozitivní naladění, vnitřní shodu, osobní touhu stát na Boží straně, na straně dobra, a ta v souladu s Ježíšovými blahoslavenstvími znamená pokoru, tichost, nenásilnost, čisté srdce.

V Ježíšových blahoslavenstvích nenacházíme konkrétní návody pro jednotlivé životní situace. Náš Pán nám v nich ukazuje směr, formuje naše vnímání skutečnosti a postoje. V nich i jinde ve svém učení představuje systém hodnot, který je o hodně jiný než ten náš běžně přijímaný a používaný tradičně ekonomický. V Ježíšově hodnotovém systému takzvaně racionální argumenty developerů pro tvrdé zásahy do krajiny ztrácejí smysl, ony v něm dokonce ztrácejí i svou racionálnost, protože při vykročení za hranice plochého světa takzvaně ekonomických hodnot do prostoru vytvářeného životní vertikálou se objevují nová, vyšší rozhodovací kritéria odpovídající tomu, že větší radostí je dávat než brát (Sk 20,35), že blahoslavení jsou skromní, pokorní, upřímní, citliví, nenásilní, že naplnění Zákona i Proroků je láska. Ježíšovy hodnoty formují i způsob estetického vnímání, smysl pro krásu a dobro. Vyvádějí člověka z přizemnosti k životní vertikále, k vnímání života v jeho plnosti, k prožitku sounáležitosti s celým jsoucím, k obnovování a prohlubování vazeb s přírodou i s druhými lidmi.

Biblické poselství o stvoření obsahuje imperativ lidem: Naplňte Zemi. My lidé jsme ji však přeplnili. Tím ještě roste odpovědnost, kterou vůči celému stvoření máme. Při všech našich zásazích do přírody bychom se měli ptát, zda jsou oprávněné, užitečné a dobré. A to ne z hlediska nějakých pomíjivých tradičně ekonomických hodnot, nýbrž z hlediska celku, celé přírody a i lidí, i těch, kteří - bude-li to Boží vůle - zda budou žít ještě v budoucnu. Ježíš Kristus ve svém učení ukázal, kde jsou pravé hodnoty, obohacující celek, a tedy i všechny jeho součásti. Přijetí Ježíšova hodnotového systému, obsaženého především v Jeho blahoslavenstvích, znamená přínos a úlevu celému stvoření. Naše jednání má být obohacením Země, a nikoli ničícím úderem. Země byla, je a bude Hospodinovým vlastnictvím. Jako k takové k ní máme my lidé přistupovat.

Sešli jsme se, abychom děkovali Stvořiteli za krajinu a před Jeho tvář ve světle evangelia uvažovali o našem vztahu k ní, opírajíce se o Ježíšovo Kázání na hoře a Jeho hodnotový systém. Můžeme při tom myslet na místo, které uvnitř bytí máme. Děkovat, že jsme integrální součástí Božího stvořitelského díla. Děkovat za náš pozemský domov. Děkovat a prosit. Prosit jako ti, jichž se to týká a na nichž záleží. A ono na nás záleží. Na našich činech, na našich postojích, na našich modlitbách.